

V R T E C.

Izbaja
1. dné
vsačega
meseca
na celej
póli in
stoji za
vse leto
2 gl.
60 kr.,
za pol
leta 1 gl.
30 kr.
av. vr.

Naroč-
nina se
naprej
plačuje
in po-
šilja u-
redniš-
tvu v
Lingar-
jevih
ulicah
hiš. št. 1
v Ljub-
ljani.

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Štev. 7.

V Ljubljani 1. julija 1878.

Leto VIII.

V vrtec hodim rad!

vrtec ljubi hodim rad!
Cvetice tam lepó dišé,
Rudeče, béle in modré;
Po travi resa lesketá
In solnce iz rosé migljá.

V vrtec ljubi hodim rad!
Metúljei se tam zíbljejo,
Peruti zláte gibljejo;
Bučéla drobna priletí,
Od cvéta pa na cvét hiti.

V vrtec ljubi hodim rad!
Tam ptičke se oglásajo.
Pleténa gnéзда znásajo,
In jajčka gráhljasta valé,
Mladičkom perje izredé.

V vrtec ljubi hodim rad!
Ko z néba solnce vroče žgè,
Da pót iz lica v kapljah vrè,
Podaje meni vrtec zlát
Pod góstim drévjem sénčen hlád.

V vrtec ljubi hodim rad!
Tam čréšnja se na sméh drží,
Ruména hruška mi zorí;
Jesén košáta jáblana
Molí mi lica písana.

Káj bi vanj ne hodil rad!
Še v zímí se ga veselím,
Ko tamkaj na sanéh dričím,
Postavim móža od snegá,
Ki usta, nos, oči imá,

Janko Leban.

G r e h.

Miško je bil deček, komaj dvanajst let star. Imel je dobre in pobožne starše, ki so ga za vse dobro vnmali in ga pri vsakej priložnosti opominjali, da se naj boji in ogiblje greha kot največjega zlá na svetu. Miško je svoje starše ubogal ter jim delal veliko veselja.

V jeseni, ónem prijetnem času, ko so hruške, jabolka in breskve zrele, obhajal je Miško svoj god. Starši so ga ta dan bogato obdarovali in mu privolili, da sme tudi svoje tovariše k sebi povabiti in se ž njimi igrati. Večjega veselja bi mu njegovi starši ne bili mogli narediti.

Miškovi tovariši pridejo ter gredó na vrt, da se ondu igrajo. Na lepem in velikem vrtu je imel tudi Miško svoj poseben vrtec, ki je bil s cveticami in ovočnim drevjem nasajen. Ob vrtnem plotu je stalo nekaj mladih breskev, ki so to leto prvi sad obrodile. Lepo je bilo gledati debele, žametasto kosmate in rumeno-rudeče breskve, ki so tako prijetno po vejah visele. Marsikatera roka bi bila rada segla po njih.

Ali Miško reče: „Teh breskev se ne smemo pritakniti, oče mi so to ostro prepovedali, ker je to prvi sad, ki so ga mlada drevesca obrodila. Na mojem vrtcu imam tudi jaz različnega ovočja; idite z menoj, ondu ga smemo trgati. Le hitro, da nas breskve v greh ne zapeljejo!“

Nato rekó tovariši: „Danes si ti gospodar na vrtu, ker danes je tvoj god. Ali nijsi danes za jedno leto starejši? Mar želiš, da bi bil vedno otrok, ter bi te starši vedno opominjali in svarili. Pridi jedenkrat na naš vrt! Na našem vrtu nam nihče ne brani ovočja trgati, kolikor se nam ga le poljubi. Na našem vrtu imamo popolno svobodo!“ — Tako so govorili Miškovi tovariši.

Miško jim reče: „Oh, nè, nè! Oče mi so ostro prepovedali in očetova prepoved mi je sveta. Idite z menoj v moj vrtec, ondu se bomo prijetno igrali in trgali ovočje, kolikor se nam ga bode poljubilo.“ — Tovariši odgovoré: „Tvoj oče te ne vidijo, in kako bi tudi mogli znati, kdo je breskve trgal? Ako te povprašajo, porečeš jim, jaz tega ne vem.“

„Sram vas bodi!“ odgovori Miško, „laž je greh, in rudečica na mojem licu bi me lahko izdala.“

Nato reče najstarejši izmed tovarišev: „Miško prav govori. Poslušajte me, jaz znam za drug pripomoček. Glej, Miško, mi hočemo breskve sami utrgati, in ti potem lahko rečeš, da jih ti nijsi utrgal.“ Miško in drugi njegovi tovariši v to privolijo, ter utrgajo breskve, ki si jih razdelé med sabo.

* * *

Ko je bila že temá, razidejo se dečki vsak na svoj dom; a Miško ostane sam na vrtu, ker se je bal pred očeta stopiti. Če je le slišal v hiši kaj zapopotati, ustrašil se je, in grôza ga je bilo nocojšnega večera.

Zdaj pridejo oče sami na vrt. Ko Miško njihove stopinje začuje, takój zbeží na drug konec vrta, tja doli v svoj vrtec. A oče gredó, ter ugledajo, kako so otroci mladim drevescom vse ovočje obrali; žalostni vzdihnejo ter zakličejo: „Miško! Miško! kje si?“ — Ko Miško svoje ime sliši, še bolj se ustraši, ter se strahu po vsem životu trese.

A oče pridejo do njega in mu rekó: „Tako tedaj ti delaš na svoj god meni in materi v zahvalo. Obral si mi drevesca najlepšega sadja, katerega sem ti prepovedal!“

Miško jokajoč odgovori: „Nè, oče! jaz se drevesec niti dotaknil nijsem! Mogoče, da so to storili moji tovariši.“

Nato primejo oče Miška za roko, peljejo ga v hišo, postavijo ga k luči in mu rekó: „Ti se tedaj hočeš svojemu očetu še celó lagati?“

Miško obledí, ter jokaje očetu vse izpové, kako se je zgodilo.

Oče mu rekó: „Od danes ne smeš več na vrt!“

Nato se oče obrnejo ter otidejo iz hiše. — Miško nij mogel vso noč spati; strah ga je bilo samega v temnej sobi, in če je tudi malo zaspal, vznemirjale so ga hude sanje. Take nemirne noči Miško še nij imel, kar živi na svetu.

* * *

Druzega dné vstane Miško bled, ves prepaden in otožen. Materi se je otrok zeló smilil. Zato rekó očetu: „Glej! Miško je žalosten, žal mu je storjenega pregreška in vrt, ki mu ga si zaprl, mu je podoba zaprtega očetovega srcá.“

Oče odgovoré: „Prav je, da mu je žal, ravno zato mu sem zaprl vrt.“

„Oh,“ rekó mati, „smili se mi, ker tako žalostno začenja novo leto svojega življenja.“

„Prav je takó; naj mu bodo prihodnji dnevi veselejši,“ odgovoré oče.

* * *

Čez nekaj dni rekó mati zopet očetu: „Bojim se, da Miško dvomi o ljubezni, ki jo imaš do njega.“

„Kaj ti ne pade na um!“ rečejo oče, „njegov pregrešek mu pravi, kako mu je misliti o meni. Do sih dob je užival najino ljubezen, a zdaj naj se uči to ljubezen spoznati in spoštovati, da si jo zopet pridobi.“

„Ali se mu pa tvoje obnašanje proti njemu ne zdi preveč resno in preostro?“ —

Oče odgovoré: In če tudi! Modrost naj ga uči, da je moje obnašanje proti njemu pravično. Z nepokorščino je izgubil mojo ljubezen, s pokorščino naj si jo zopet zasluži. Tega sem prepričan, da to tudi stori, ker se mu vidi, da ga boli njegov pregrešek.“

* * *

Ko je nekoliko dni preteklo, pride Miško zjutraj zgodaj z mirnim in veselim srcem iz svoje spalnice. Vse, kar so mu starši za god dali, zložil je v košarico ter nesel očetu in materi.

Oče to vidèč, vprašajo ga: „Kaj pa to, Miško?“ Deček odgovori: „Oče mati, jaz nijsem vreden vajinih dobrot, vajine ljubezni, zatorej vama prinesem nazaj vse, kar sta mi dala. A moje srce mi pravi, da danes začnem novo življenje. O prosim, odpustita mi, in vzemita moje srce in vse, kar mi je vajina ljubezen darovala, v zahvalo in v spomin mojega poboljšanja.“

Oče objamejo Miška, stisnejo ga na svoje prsi, in ga poljubijo; tudi mati storé tako, in gorke solze se jim uderó po licih, vidèč, da imata tako dobrega otroka.

Mladina ljub,

Deklica in lastavica.

(Pripovedka.)

„Mati! kako je neki to,“ vprašala je Barbka svojo mater, „da lastavice navadno blizu ljudi prebivajo in si pod streho, po vežah in celó kuhinjah gnezdica zidajo, ko se vendar vse druge ptice najrajše po gozdih in grmovjih skrivajo?“

„Jaz mislim,“ reko mati, „da zató, ker se okoli hiš največ dobi muh in mušic, komarjev in žuželk, metuljev in pajkov, od katerih se lastavice živé in s katerimi tudi svoje mlade pitajo. A moja rajnka bábica, Bog je dal dobro, pripovedovala mi je o lastavicah čudno pripovedko, katero naj tudi tebi povem, ker imaš lastavice, te ljubeznive ptičice, toliko rada. Poslušaj tedaj, kaj mi je bábica pripovedovala.“

V starih starih časih — tako mi dejala bábica — živela je mati, ki je imela hčerko, Zorico po imenu. Mati je bila zeló ubožna. Majhen kos zemlje, katerega je pridno obdelovala, in dve kozi, to je bila vsa njena imovina. Zorica je bila pobožna, pridna in ljubeznjiva deklica, ki je mater bolj ljubila nego vse drugo na tem svetu. — Necega dné mati nevarno zbolé. Zorica je noč in dan bdela pri postelji bolne matere. Delala je, kolikor so njene slabe moči pripustile, da bi bolna mati ne trpeli pomanjkanja. A bolezen je postajala vedno hujša in na sv. noč je bilo materi tako hudo, da se je Zorica že bala za materino življenje. O pólnočí, ko je bilo materi najhujše, šla je Zorica z objokanimi očmi vén na dvorišče, ter je milo zrla v svetle zvezdice tja gori na jasnem nebu, ki so to noč tako prijazno žarele, kakor bi hotele vsemu svetu oznaniti, da je to noč prišel Sin božji na svet, da nas odkupi večnega pogubljenja. Tu zunaj na dvorišči je Zorica zdihovala in molila k Bogu, da bi njeno dobro mater zopet ozdravil. Že se misli potolažena vrniti k bolnej materi v hišo, ko sliši nekak čuden pogovor v hlevu, kjer ste bili kozi zaprti. Takój se je spomnila na óno národno pripovedko, ki pravi, da se živali na sveto noč pogovarjajo, in da jih nedolžen in pobožen otrok lahko umeje. V teh mislih pristopi k hlevu in zvesto posluša, kako ste se domači kozi ravno pogovarjali o njenej bolnej materi, govoreč: „Našej gospodinji bi se še lahko pomagalo, ako bi jej kdo prinesel stekleničico zdravilne vode iz studenca na daljnem otoku preko morja, iz čegar izvirka tekó tri čudne vode, namreč voda zdravja, lepote in bogastva. A to bi se moralo že v treh dneh zgoditi, drugače umerje naša dobra gospodinja. Hitra lastavica bi ta daljni pot lahko v treh dnéh naredila.“ —

Jedva je Zorica slišala, kaj ste se kozi pogovarjali, takój teče v bližnji gozd, kder je znala za staro lastavičino gnezdo. S solzami v očéh jej potoži svojo bridkost ter jo prosi pomoči za bolno mater, pripovedovaje pogovor domačih koz. Stara lastavica je bila vesela mlade Zorice, ki je že njej in drugim pticam dokaj dobrega storila. Takój si izpulí iz vsake peróti nekoliko peresc, položi jih na Zoričini rami in reče: „Rada ti pomagam, ker vidim, da imaš svojo mater toliko rada in tudi z nami pticami lepo ravnaš. Vzdigni se tedaj in zléti proti solčnem vzhodu; ondu najdeš zelen otok, na otoku studenec, vse tako, kakor si slišala kozi govoriti.“ — Veselo se Zorica vzdigne v zrak in zletí proti solčnem vzhodu. Letela je z lastavičino hitrostjo daleč tja preko

širocega morja. Solnce je že zatonilo in že je mesec razlil svojo blede svetlobo čez široko morskó gladíno. Zorica je bila zeló trudna in bala se je, da opeša, predno priletí do prečudnega studenca; ali ljubezen do bolne matere potróji njene moči. Še le drugéga dné, ko se je solnce na jutranjem nebu novíč prikazalo, dospela je Zorica na zaželjeni kraj. Oj koliko krasote tukaj na zelenem otoku za ubogo dekletce! Vse je bilo v najlepšem zelénji in cvetji. Otok je bil podoben évetóčemu vrtu. Sredi dehtečih évetic so izvirali trije studenci, in kakor biser čista voda se je prijetno šumljajoč valila preko zelene livade. Zorica je mislila, da je v nebesih, tako prijetno je bilo tukaj. Malo ne in bila bi pozabila, čímu je prišla na ta prelepi kraj. A zna se, da je otroška ljubezen do matere močnejša nego lí vsa lepota, kí jo skriva narava v svojem naročji.

Kakor bi se iz sladkih sanj prebudila, zdelo se je Zorici, ko se zavé in pomisli na svojo bolno mater. Hitro vzame stekleníčko in jo napolní z zdravilno vodo, kí je tekla iz srednjega izvírka. Potem si napolní še drugi dve steklenici z vodo lepote in z vodo bogastva, ker bi tudi ona bila rada lepa in bogata. To storivši, vzdigne se zopet v zrak, da poletí domóv k bolnej materi. Toda čim hitreje letí, tem bolj jej pešajo moči, in bila je še daleč od ljubega dóma. Zdi se jej, kakor bi ne mogla dalje leteti, ker teža treh stekleníčic je bila pretežka za njo. — „Čímu mi je bogastvo, kí se tako težko nosi?“ — misli si in vrže steklenico z vodo bogastva od sebe. Takój se jej breme zljajša in mnogo laže leti dalje. Pa kmalu začne zopet pešati. Spomni se bolne matere in tudi steklenico z vodo lepote vrže od sebe, rekoč: „Tudi lepa ne maram biti, ako níjso moja ljuba mati zdravi!“ In glej! teža se jej toliko izlajša, da kmalu preletí široko morje in je že blizu domače vasice. Solnce je že tretjič zahajalo, odkar se je bila Zorica iz doma podala. Še malo in — domá je, pri ljubej materi. Zdajci prileti dereči orel in jej izpuli s svojimi ostrimi kremplji lastavičino perje. Zorica pade z visóčine na zemljo, a to tako lehko¹, da se jej nij prav nič žalega zgodilo na mehkej travi. Tudi steklenica z vodo se nij poškođovala. Naglo se vzdigne ter teče domóv k materi. Bog je z dopadajenjem gledal na njeno ljubezen, kí jo je imela do matere, ter je blagoslovil njeno težavno podvzetje. Mati so bili še živi, ko je prišla Zorica domóv, pili so zdravilno vodo in kmalu se je na boljše obrnilo. Ozdraveli so popolnoma, in so še mnogo let živeli s svojo hčerko srečni in zadovoljni. —

Ker je Zorica imela svojo mater rajši nego vso lepoto in bogastvo tega sveta, zato je Bog dal, da so v njenem vrtu tri drugi studenci izvirali, namreč: čistost, delavnost in zadovoljnost. Skrbela je, da jej tí tri studenci níjso nikoli vsahnili, in bila je srečna ves čas svojega življenja.

Vse drugače je bilo z ubogo lastavico. Orel, kí je kralj ptičev, ostro jo je obsodil. V kazén, ker je deklici peroti posodila in jo naučila preko morja leteti, nij si smela več med drugimi ptičami v gozdu gnezda delati, nego morala se je na jesén vsacega leta s svojimi v druge kraje preseliti. Od tega časa se še dandanes lastavica na jesén od nas posloví in gre daleč preko morja v tuje kraje, od koder se zopet v mili pomladi k nam povrne in nam srečo k híši prinese. Ker si v gozdu tudi gnezda ne sme več delati, zato se drži blizu híš, kjer si zida gnezdice z ljudmi v vednem prijateljstvu

živéč. Kajti naš narod ima še zdaj vero, da z lastavico prihaja sreča in zdravje v hišo."

Tako mi je pripovedovala rajuka babica, a jaz sem to tebi povedala in ti povej še drugim.

Jos. Vidic.

Cesar Rudolf, moder sodnik.

Cesar Rudolf Habsburški je rad imel, če so se njegovi podložniki s polnim zaupanjem obračali do njega, ter mu v sili in potrebi razkladali svoje križe in težave, on je vsacemu rad pomagal.

Necega dne pride tudi nek trgovec do cesarja z naslednjo pritožbo: „Nij še dolgo, da sem pri krčmarji J. prenočil. Zvečera, predno sem šel spat, dal sem krčmarju, ki sem si ga poštenega gospodarja mislil, svojo veliko úsnijato mošnjo spraviti, v katerej sem imel veliko vsoto denarja. Ko sem se drugoga jutra na pot spravljaj, prosil sem krčmarja, da mi prinese mošnjo z denarji. A kdo bi si bil mislil kaj takega! Krčmar neče nič vedeti o mojej mošnji, ter pravi da mu nijsem nobene dal. Jaz ga prosim in rotim, a vse to nij pomagalo nič. Kaj mi je bilo storiti? Krčmo zapustim brez mošnje, ter pridem do Vašega Veličanstva s trdnim zaupanjem, da mi pomorete do moje pravice in do mojih s trudom pridobljenih denarjev.“

Rudolf je zvedel, da je mej osobami, ki se mu želé danes pokloniti, tudi zviti krčmar. To priložnost misli cesar modro porabiti. Takój reče trgovcu, naj se podá v stransko sobo, ter naj ondu malo počaka. Cesarjeva želja se je izpolnila.

Ko zviti krčmar stopi v cesarjevo dvorano, ter se cesarju dostojno priklone, izprašuje ga Rudolf prav prijazno o njegovih družinskih razmerah in njegovem obrtu. Ko se še tako dalje razgovarjata, reče mu Rudolf brez da bi krčmar kak poseben namen slutil: „Vi pa imate zelo lep klobuk; meni dopade! Ali bi ne hoteli z mojim ménjati?“ Krčmar je bil na to cesarjevo ponudbo zelo ponosen, in takój privoli. Rudolf se s krčmarjevim klobukom pokrije in stopi za trenotek iz sobe. Zunaj pokliče jednega mestjana, ter mu reče: „Idite hitro k ženi krčmarja J., dajte jej ta klobuk in jej recite, da njen mož želi, da bi vam izročila úsnijato mošnjo s trgovčevimi denarji, ker jih nujno potrebuje. V potrdilo jej pošlje njen mož svoj klobuk.“

Žena je brez vsega pomisleka mestjanu takój izročila mošnjo z denarji, katero mestjan prinese k cesarju, kakor mu je bilo naročeno.

Zdaj pokliče cesar trgovca, ki je čakal v stranskej sobi. Trgovec, vidéč krčmarja, ponovi svojo pritožbo. Krčmar taji in se priduša, da bi bil on kdaj kako mošnjo z denarji prejel od tega trgovca, katerega še pozna ne. Pri tej priči izvleče Rudolf iz svojega žepa úsnijato mošnjo z denarji. Krčmar obledí in se tako ustraši, da niti besedice ne more izpregovoriti, vidéč, da je prišla njegova goljufija tako hitro na dan.

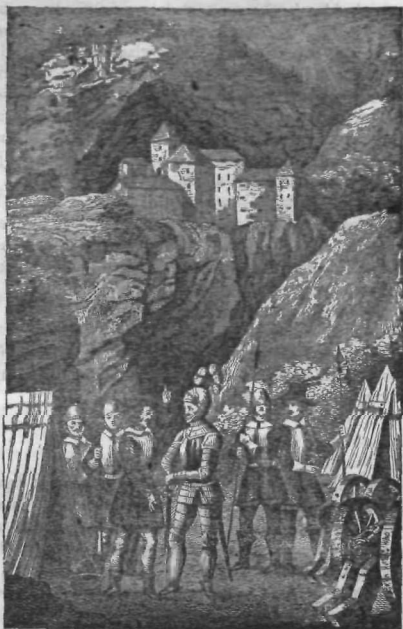
Rudolf izroči mošnjo z denarji poštemu trgovcu nazaj, a guljufnega krčmarja obsodi k ojestrej kazni.

Poslovenil Val Jarc.

Grad v jami.

Na Notranjskem, ne daleč od postonjske jame, v strašno pustem kraju, ki je bolj pustinji podoben, nego človeškemu prebivališču, leži grad, ki se po nemško „Lueg“ imenuje. Videti je, kakor da bi narava ta kraj brez vse lepote pustila, kajti kamor koli se ozré oko, ne vidiš družega, nego samo golo skalovje, ki strmo kipi v oblake. Neizmerno brezdno zijá pod tem skalovjem, v katero se bližnji potok s strašnim gromom pogrezuje, več ur pod zemljo teče, in se potem pri Vipavi na zemljo prikaže. Pod veliko pečino, ali bolje rečeno v jami, stoji grad, ki je dandanes popolnem zapuščen in malo ne razvalina.

Ta grad je pozidal neki nemški vitez po imenu Erazem. V srednjem stoletju so

slovelo daleč po svetu. Imé mu je bilo tudi Erazem.

Erazem je bil zelo srčan in pogumen vojak, zato je ga so vsi tedanji plemenitaši kranjske, štajerske in koroške dežele šteli med prve junake tedanje dôbe.

Neciga dné se zgodi, da ubije v dvoboju cesarskega dvoraniča. Zaradi tega uboja ga denejo v okove in obsodijo na smrt; a s pomočjo svojega prijatelja pobegne iz ječe ter se poda na Kranjsko v grad svojih pradedov. Tukaj najde svojih 12 zvestih služabnikov, katerim je bil pri svojem odhodu grad v oskrbovanje izročil, ter začne z njimi ropati, ne brineč se ne za postave ne za pravico.

živeli vitezi največ od rôpa, ter so bili kakor razbojniki, ki živé od tega, kar si priplénijo. Tako je bil tudi Erazem strah in trepet vsem popotnikom, posebno trgovcem, ki so potovali v obližji njegovega gradu. V 15. stoletju je tû gospodoval poslednji Erazmovega rodú, katerega imé je zaradi njegove hrabrosti in pogumnosti

Dve celi leti so ga iskali in lovili, a vse zaman, ker nihče nij znal, kje da je. Tedanji tržaški poglavar, Gašpar Ravbar, dobí od cesarja povelje, da ima Erazma bodi si živega ali mrtvega sodnji predati. Ravbar nij imel mnogo vojakov, a prizadeval si je vse, da izvrši cesarjevo povelje. Nu, tudi ta bi ga ne bil dobil v pest, ako bi ne bil Erazem tako predrzen, in bi ne bil tržaškega poglavarja sam nase opozoril. Kmalu zasledé njegov grad ter ga obkólijo. Toda na prvi pogled se jim pokaže, da je nemogoče trdnemu gradu se približati, zatorej sklenejo Erazma z gladom prisiliti, da se jim predá.

A zeló so se motili. Erazem se svojim sovražnikom posmehuje in jim da povedati, da v tem, ko oni v mrzlej zimi gladujejo, se on pri gorkej peči gosti. V dokaz tega jim izpustí po vrvi pečenega vola. O velikej noči jim pošlje zopet nekoliko pečenih in tolstih jagnjčev, ter prosi tržaškega poglavarja, da bi smel svojega zvestega slugo Franja brez nevarnosti poslati do njega. Tržaški poglavar Ravbar privoli v to; ali kako se začudi, ko mu ta prinese polno košarico zrelih jagod in črešenj. Zdaj poglavar vidi, da svojega namena ne bode dosegel, ter se je že mislil s svojimi vojaki v Trst vrniti. Pri tej priči mu pride na misel, ali bi ne bilo mogoče zvestega slugo Franja podkupiti, da mu svojega gospodarja Erazma izdá. In res! Franjo se da podkupiti, ter pové sovražnikom, na katerem kraju Erazma najlaže ustrelé. Tako se je tudi zgodilo. Ko pride Erazem na zaznamovano mesto, v istem trenutku počí puška in Erazem pade mrtev na tla!

To je bil poslednji gospodar predjamskega grada, v katerem se dandanes ne vidi drugega nego razvalina.

Iz grada je bil pod zemljo napeljan pot, ki je peljal v Nanoški gozd. Tem potem so v grad dobivali vse, česar jim je bilo treba, a nihče nij znal za pot, po katerem so hodili iz grada.

Plemenito srcé.

V mestu Florenci na Laškem je živel pošten in bogat trgovec. Ko se je necega dne o polnoči vračal z daljnega potovanja domóv, čuje ubozega kovača Jakoba, ki je še vedno delal in koval v kovačnici. To se trgovcu čudno zdi; zatorej stopi v kovačnico, da bi kovača vprašal, čemu se toliko trudi, da si še celó potrebnega počitka po noči ne privošči.

„Zase,“ odgovori kovač, „že po dnevi dosti zaslužim, a po noči delam za svojega starega prijatelja, katerega je velika nesreča zadela. Pred nekaj dnevi mu je zgorela hiša in vse, kar je imel. Siromak zdaj nema toliko, da bi preživel ženo in dvoje otrok. Da mu njegovo breme saj nekoliko olajšam, vstanem vsak dan dve uri bolj zgodaj, kakor sem drugekrati vstajal, in zvečera grem tudi dve uri pozneje spat. Tako denem zaslužek od dveh dneвов vsak teden na stran, ki ga dam ubozemu prijatelju, da pomore sebi in svojej družini. Ako bi imel, kakor nemam, rad bi mu zdatneje pomagal, ali sam sem ubožen in ne morem, da bi mu drugače pokazal, kako se mi smili on in njegovi otroci.“

„Vidim, ljubi moj Jakob, da imate dobro in plemenito srce,“ reče trgovec; „a tega sem še bolj prepričan, ker ne morem verjeti, da bi vam vaš prijatelj kdaj tudi povrnil, kar ste mu zdaj posodili.“

„Gospod! meni je skrb le za njega, a ne toliko za mene, ker dobro vem, ako bi mene tolika nesreča zadela, kakor je njega, tudi on bi storil za mene, kakor zdaj jaz za njega.“

„Lehko noč, Jakob! nečem, da bi vas ustavljal pri delu,“ reče trgovec in otide.

Ali trgovec ne more pozabiti plemenitega srca ubozega kovača Jakoba, zatorej sklene obdarovati njegovo plemenito dejanje. Takój družega dné pride zopet v kovačnico ter reče ubozemu kovaču: „Jakob, vi ste dober človek, ter ne zaslužite toliko trpljenja! Nate, tukaj vam prinesem mošnjo z dvesto cekini; vzemite in pomagajte si ž njimi, kolikor najbolj znate in morete. S tem denarjem si lahko kupite železa naravnost iz tovarne, da vam ne bode treba dobička dajati kramarjem, ki prodajejo na drobno. Ta dobiček ostane lahko vam, da si kaj prihranite za stare dni.“

Kako se pa začudi trgovec, ko ga kovač debelo pogleda, rekoč: „Hvala vam lepa, gospod, na vaši dobroti, a prosim vas, da bi ne zahtevali od mene, naj bi vzel vaše denarje, katerih nijsem niti zaslužil, niti jih potrebujem za svojo osebo. Pred tremi leti, ko nijsem imel družega, nego jopič, ki ga vidite na meni, dal mi je moj sosed kramar za celih petdeset goldinarjev železa na up, in jaz naj bi bil zdaj za njegovo dobroto tako nehvaležen, da bi mu še ta mali dobiček odtegnil, ki ga ima pri svoji trgovini? Nè, tega ne storim nikoli! Ako želite s svojim denarjem kaj dobrega storiti, poslušajte me in storite, kar vam svetujem. Darujte mošnjo s cekini ubozemu móžu, mojemu prijatelju, za katerega se jaz po noči trudim, in katerega je ogenj v siremaštvu pripravil. Moj prijatelj si s tem denarjem lahko mnogo pomore in jaz bom zopet vso noč sladko in mirno spal.“

Ker ubogi kovač Jakob denarjev nij hotel vzeti, storil je trgovec, kakor mu je kovač svetoval. Dal je mošnjo s cekini njegovemu nesrečnemu prijatelju, ter je tako rešil njega in njegovo družino iz pomanjkanja in trpljenja.

Glejte, otroci! to je bil plemenit človek, ki je ljubil svojega bližnjega, kakor samga sebe.

— 6.

Vojaško življenje.

V življenj je več stanov: kmetski, gosposki, duhovski, vojaški in še mnogo drugih stanov. Kakor drugi stanovi je tudi vojaški stan zelo potreben, kajti ta nam ohranja ljubi mir, nam brani dom, nas varuje znotranjih in vnanjih zločincev. Vojaški stan tedaj vsakdo čisla in spoštuje; a vendar se marsikateri kmetski mladenič boji vojaške suknje, dokler se ne navadi postavnega vojaškega življenja.

„Joj meni! nabéra bode prihodnjega meseca!“ kliče marsikatera žalostna mati, in potrtega sra pogleduje oče svojega dvajsetletnega sina, ki bode moral iti k nabéri, in mora tudi naravnost k vojakom. In res, za nekoliko dni je sin vojak. Mora se ločiti od vsega njemu najljubšega. Obstopijo ga oče, mati, sestre in bratje in mu podajo roko. Strastno stiska njegova desna roka svojih ljubih, in usta romaj izgovoré zadnjo besedo: „Z Bogom!“

Solnce ravno vzhaja izza gore in njegovi žarki milo blišče po rosnih livadah, ko nastopni vojak pride čez ljubeznjiv domač hribec. Vrh hribočka

ozrè se še jedenkrat po ravnem žitnem polji, na svoj rojstni kraj, na hišo, v katerej več src bije zanj, na potok, pri katerem se je igral in radoval. Sreè mu hoèe žalosti počiti, a vendar ne joèe, nego gorko priporoèa svojo rojstno vas in oèetovo hišo najvišjemu ohranitelju, rekoè: Bog vas obvaruj mili hribèeki, zelene ravnine in vas prijetne loge; mir naj kraljuje v tebi moja rojstna vas in ti stara hiša, v katerej je tekla moja zibelka, ne zruši se tako hitro, da te moje okó, èe se še kdaj povrnem, vidi in da se pri svojih ljubih zopet raduje.

Nekako okrepèan méri široko cesto proti glavnem mestu, kjer ga preobleèejo, ter ga uèe stopati, puško in bodalo sukati, in smrtonosen svinec na sovražnika metati.

Malo èasa kraljuje ljubi mir po deželah. Ljudjé so nepravíèni, ošabni in kdo vé, kaj še vse! Bolj in bolj se širijo sovražne namere zdaj v tej, zdaj v unej državi, katere na jedenkrat prikipé do vrha, vojska se začénja, in prej, ko bi kdo mislil zaropoèe bobén in zapoje trobenta. Truma za trumo, kardelo za kardelom pomika se na bojišèe.

Tudi naš vojak novinec junaško stopa za razvito vojaško zastavo. Spominja se domaèih livad in svojih dragih; mili glasovi domaèih zvonov zvoné mu po ušesih, a ti spomini ga kar nič ne ožalosté, ker vé, da gré v boj za pravièno stvar in tudi za svoje drage, in za svojo milo domovino. Ponosno gleda zelene travnike, kjer se pase lepa živina, vinograde, polje, kjer žito zori in kjer utrujen starèek mirno počiva pod domaèo lipo; gleda mesta, kjer se razvijajo znaustva in kjer cvetó umetelnosti in kjer breskrbni otroci po vrtilih igrajo. „Ne bojte se, ljuba moja mati!“ pravi pogumni vojak, „niè se ne bojte vi oèetje in ne trepetajte pred sovražnikom, kajti zagotavljam vas, da bodo moje prsi in prsi tisoè drugih junakov vsem vam varno zatišje. Hrabro in pogumno se bomo bíli, kadar bode treba, in z veselim spominom, da se nijsem sam zase boril, nego za ljubi svoj dom in za cesarja, bodem tudi padel in umrl junaške smrti.“

Ako tudi tebe, slovenski mladeniè, poklièe cesar v vojaški stan, nikar ne žaluj, ker vedi, da je ta stan zeló potreben. Pomisli pa tudi, da ima vsak stan svoje trpljenje in tudi svoje veselje.

Čebelica.

Kdo pravi ti čebelica
V cveticah da je slád?
Umétnosti kdo te učil,
Da beli delaš sát?

Mar rekla ti je mática
Nabirati medú,
Da toliko dobimo ga
Iz nježnega satú?

Kdo pridnosti te je učil,
Kdo kaže tvoj ti stan?
Kdo kaže pot na volja ti,
Od kod ti um je dan?

Lastnosti te, živdica,
So dane od Bog;
Zatorej vse, karle živí,
Prerado te ima

Ti pridnosti si lep izgled,
Ti kažeš nam lepó.
Da njemu le, kdor dela rad
Življenje je sladkó!

Io. Gabrèek.

Andrej Eberard Ravbar.

Med plemenitazi, ki so živeli kedaj na slovenskeji zemlji, sloveli so posebno baroni Ravbarji. Ta rodovina je prišla od koroške strani na Kranjsko in Štajersko, ter se je posebno o turških vojskah odlikovala. Zato je Ravbarje, ki so si mnogo zaslug pridobili za domovino in cesarja, povzdignil cesar Maksimilijan I. leta 1516 med barone; poprej so se namreč šteli k vitezom. A med vsemi Ravbarji se največ pripoveduje o slovečem baronu Andreju Eberardu Ravbarju, katerega vam denašnja slika kaže. Živel je v sredi šestnajstega stoletja in je bil prav za prav prvak avstrijskega plemstva. Slavni naš zgodovinar Valvazor ga primerja izraelskemu Samsonu, a drugi ga prisposabljaajo grškemu Herkulu. Bil je namreč velikan, kakoršnih je malo na svetu. Pravijo da je bil poltretji meter visok in čudovito močan. Nove podkove je lomil,

kakor bi se igral; po 56 kilogramov težko kamenje je metal, kakor bi se z mečkom (žogo) igral. Sovražnika na konji je znal presekati od glave do sedla čez polovico. Posebno velika je bila njegova brada, katero je razčesano nosil, da je pred njim vihrala, kakor kako bandero. Spletena mu je segala do stopal, ter se je potem še nazaj zavijala do pasa.

Ta posebni mož je bil velik ljubljeneec cesarja Maksimilijana II. S cesarjem je potoval v tuje dežele, in cesar je bil ponosen, da ima tacega močnega váruha pri sebi. Tudi na viteške igre ali turnirje je hodil s cesarjem, in vsacega viteza je bilo groza in strah pred tem velikanom, ki je kakor strela podrl vsacega neprijatelja v prah.

Cesar Maksimilijan je baronu Ravbarju pokazal svojo posebno zadovoljnost s tem, da ga je imenoval dvornega svetovaleca v vojnih zadevah.

Ravbar je umrl 68 let star na svojej graščini v Petronelu, med Dunajem in Požunom blizu reke Dunava. V ondotnej farnej cerkvi je pokopan, kjer še dandenes kažejo njegov grob, ki je iz kamena izsekan z njegovo podobo in njegovim grbom. Predno ga so v grob položili, vzeli mu so njegovi podédniki óni del brade, ki se je vihal nazaj od nog proti životu.

Kršćanstvo v svetovnej zgodovini.

Stoletja so minula do denašnjega dneva, odkar je krščanska vera prisvetila narodom. Tačasna ljudstva so izginila, in na njih pozorišče so stopila druga, in zopet ta so se drugim umaknila. Židje, takrat še močno in srečno ljudstvo, so se Rimljanom ustavljali; a sedaj so razneseni, kakor prah na vse kraje svetá, in njihovo krasno svetišče, tempelj na Sionu, je v razvalinah. Modrost poganov je izginila že davno iz javnosti; rimska oblast

čez ves svet je bila plén mnogim mnogim národom. Le jedne same naprave še noben vihar nij podrl; jedna sama stvar je, katera se v teku stoletij nij izpremenila; preganjanja in pobitja je nijso zadrževala, rastla je ter prihajala čedalje in dalje močnejša — sveta krščanska vera. Neznatna in podobna gorčičnemu zrnu, prirastla je v kraljevo drevo, katero svoje senčnate veje razprostira po vseh pokrajinah svetá. Blagoslov, katerega je izlivala sveta krščanska vera, presega vse, kar se je dosihdob videlo. Njeni nauk je razdrobil bogove v Kapitoliji, a ne z leskečo govornostjo, tudi ne z orožjem in z vojskinimi trumami. Kjerkoli se je zaslísal njeni glas, jénjale so poganske krvave žrtve, odpadle so sužnjim vezí in celó pri ubožnem sužnji izbudil je zavést človeške vrednosti; ukrotil je silna ljudstva srednjega veka, ter jih obvaroval azijatskega samosilstva. Oznanovalci svete vere so raznašali prve kalí omike v najosórnejšje in pustinjske kraje na svetu, ter pri tem prenašali vsakoršne nevarnosti in pomanjkanja.

Njeni nauk je iskal umételnosti iz razvalín, ter jim odkazoval častitljivo mesto v svojih svetiščih; v samotnem ozidji je hranil starodavnosti, ter je v zavetji imel modrost Grkov in Rimljanov, ker se ne bojí, da bi ga svetna modrost zatemnila.

Da je krščanstvo blagovito v zgodovini národov, kaže se najbolj v tem, da vse ljudi, katere sprejme, združuje v veliko družčino brez razločka na rod in pokolenje; vse obsega duhovna vez vere in ljubezni. Beli Evropljani in črni murci spoznavajo svojega brata, in tista misel in tisti občutki vse navdajajo, kadar se kristijansko pozdravljajo.

Resnica je, da vse, kar ima svet hvalevrednega in pravega, vse je zelenelo in rastlo v rodovinej krščanskej zemlji.

Človek.

Po telesu je človek podoben živalim; a vendar ima človek nekaj, kar ga visoko povzdiguje nad vse živali, ter ga posaja na prvo mesto med vsemi stvarmi, kar koli jih je ustvarila vsemogočna reka božja. To je prvič njegova neumrjoča duša in njene prečudne zmožnosti. Jediní človek se zavéda samega sebe in more premišljevati o sebi in o svetu. Samo človek je lahko pobožen, ker jedini on spoznava svojega neskončnega stvarnika.

In če tudi ne vidimo človekove duše, že vnanja podoba ga loči od živali. Človekovo telo že samo oznanuje, da v njem stanuje duh božji. Človek jedini nosi glavo po konci, in gleda k nebu z jasnim obrazom.

Izpod las se sveti široko, čisto čelo, kakoršnega nema nobena žival. Nos ima sredi obraza, usta zapirate rúdeči, mehki ustnici, ki se odpirate na prijazen posméh ali se odpirate na razumno govorico. V ustih je zob pri zobu, nobeden krajši, nobeden daljši. Lice pokriva mehka čutljiva koža, ki pri nas niti nij prerúdeča, niti prebela, ali vendar včasih zarudí kakor kri in včasih pobledí, kakor zid. Nobenej živali se na licu ne more tako dobro videti žalost in veselje, up in strah, blagost in osornost, zdravje in bolezen, kakor na obrazu človekovem. Vsaka čut, vsaka strast, ki nam tičí v srei, v duši se nam razodeva tudi na obrazu.

Pa kaj bi bilo lice brez očesa! Iz oči govori duša. Ta govorica se ne more povedati samo s suhimi besedami, tudi se ne more napisati s peresom, človek jo mora videti. Kdo more opisati milino materinega očesa, ko se ozira na svoje ljubljeno dete! Kak razloček med njenim pogledom in med pogledom pogumnega možaka, kateremu se je v jezi oko napelo in uprlo v sovražnika! In če zamigljá solza v očesu, kako razumljivo nam govori solzno oko! Drugače se sveti solza britke žalosti, drugače solza srčne radosti. To so skrivnosti človeške duše. Tega nema nobena žival.

Ali kakor je oko lep in neprecenljiv dar božji, vendar še pri človeku nij poglavitna vnanja stvar. Še nekaj je, kar človeka še bolj povzdiguje nad nemno živalijo. To je človekov jezik ali govor. Brez govora bi bil človek le na pol človek in v nekaterem oziru še slabejši od živali. V govoru se razodeva največja vnanja človekova prednost. Kako srečni smo, ker si moremo drug družemu razodevati svoje misli, svoje izkušnje in opravila! Drug se uči od drugega; kar se je jeden naučil, ali kar je izkusil, to pové drugim, in ti vedó in znajo, kakor da bi bili vse to sami izkusili. In ravno zato je človek bolj pameten od lisice, hitrejši od konja in močnejši od slona.

Človek govori, ker misli. Kako veliko moč ima človekov govor ne le nad živalmi, temuč tudi pri ljudéh! Kake čuti budi v nas govorjenje nedolžnega deteta, kako nas pretresa gromovita beseda navdušenega govornika in kako nam sega v dušo óno tiho šepetanje, ko se duša z dušo razgovarja. Pod dihom rahle besede se taja led okolo srcá, zapah odleti za zapahom in v blaženem pogovoru se odpró srcu tajna vrata, da mu vidiš v globočino. Beseda je neznana moč, katere človek ne bode nikdar izmodroval.

Človek je podoba božja!

Kmetje in rokodelci.

Star prigovor je, ki pravi: Kdor ne dela, naj ne jé. Ako bi nihče ne delal, kmalu bi ne imeli kruha ne obleke.

Kmet obdeluje zemljo; on orje, vlačí, seje, žanje, spravlja in mlati. Iz mlačeno žito vozi v mlin, da je mlinar v moko zmelje. Iz moke se peče kruh.

Kmet za svoje potrebe ne potrebuje vsega, kar je pridelal; a njemu je treba drugih stvari, ki si jih ne more sam narediti. Tako mu je treba kól, a kola mu naredí kolar; treba mu je obleke, ki mu jo naredí krojač; treba mu je obútala, ki mu je naredí črevljar. Vsak človek ne more vsega narediti, zatorej so si ljudje delo porazdelili. Mlinar melje moko, pekár peče kruh, mesar pobija živino in pripravlja mesó. Kdor bi rad moke, kruha ali mesa, ta že zna, kam se mu je treba obrniti, da dobóde, česar želi.

Zidar in tesar stavita hiše; potlej pride mizar, da naredi pobišno opravo. Kovač dela iz železa sekire, motike in lopate; nožar dela nože in škarje; ključaničar ključe in ključanice. Vse to so zeló koristne stvari. Brez orodja in drugih železnih priprav bi si človek najpotrébnejših reči ne mogel narediti.

Volna sama na sebi ne donáša nobene koristi. Ko pa pride iz predilčevih in tekalčevih rok, koliko koristnih stvari se naredi iz nje! — Iz volnene preje se pletó nogavice, iz volnene tkanine se dela obleka.

Gline (ilovice) je vse polno v zemlji. Ondu, kjer je, donša malo koristi. A človeška roka jo predela v stvari, ki so nam koristne in tudi potrebne. Opeko rabimo, da zidamo hiše in pokrívamo strehe, lončena posoda, ki jo lončar po vsem svetu razprodaje, in dragi porelan, to vse je iz gline ali ila.

Ljudi, ki take koristne stvari s svojimi rokami izdelujejo, imenujemo rokodelce. Vsak rokodelce se mora svojega rokodelstva učiti. Čim pridnejši je rokodelce, tem več si zasluži. Dober in pošten rokodelce ima mnogo odjemnikov ali naročnikov. Prigovor pravi: „Rokodelstvo ima dno od zlata.“

Prirrodopisno - natoroznansko polje.

Kopriva.

Znano vam je otroci, da so med rastlinami nekatere dobre in koristne, a druge zopet hudobne in škodljive. Po travnikih, poljih in po gozdih cvetó pisane cvetice, katere smete v svoje veselje trgati, v šopek povezati in jih potlej očetu ali materi darovati v vezilo. Tam ob gozdnem robu rastó jagode in malinjek, ki imajo dober in okusen sad, da ga je le prijetno gledati, a še prijetnejše uživati. Med njimi pa tudi poganja in zelení marsikako hudobno zélišče, s katerim se nihče ne peča rad.

Mnogo teh malopridnih zelišč je vsaj toliko poštenih, da svoje bodíce in trnje kažejo očitno, kakor n. pr. osat, kopinje i. t. d. Vsak, kdor ima oči, za kar mu jih je Bog dal, lahko jih vidi in se jih izogiblje. A ondu poleg belega zvončka in prijetno dèhteče vijolice v gozdu, tikoma belo cvetočih jagod in grma malinjeka stoji malopridna kopriva. To je zeló hudobna tovarišica vsacemu otroku. Nje debelo napiljeni listi visé po štirirobatem stebłu kakor zelena srca, vedno po dva in dva skupaj. Po podobi se ti listi skoraj nič ne razločijo od listov bele in rudeče mrtve koprive. Nikjer na celej rastlini ne najdeš najmanjšega trneka, niti bodíce ali kaj tacega, kar bi te zbódló. Cvetovi so majheni in zeleni ter visé v podobi ličnik grozdkov, ki so priraščeni v listnih pasah. Kdor koprive ne pozná, mislil bi si, da je to prav pošteno zelišče, ki ne stori nikomur nič žalega.

A temu nij takó! Le pogledjte; ondu pride sosedov Janezek, ter gre naravnost k vrtnej ogradi, da bi si utrgal nekoliko cvetic, ki gledajo izza plota. Njegova nežna ročica se le malo oplazne po ondu rastočih koprivah in — o joj! to ga boli in peče, kakor živ ogenj. Takój se mu pokažejo rudeči spuščáji po roki in tudi bolečina ga žgè precej nekaj časa. Ako bi imeli Janezkova mati salmijakoveca, in bi mu ž njim rudeče spuščaje namazali, izginila bi bolečina, kakor da bi pihnil; a ker tega nimajo, mora si pomagati z vodo ali pa z vlažno prstjo.

Listi in stebła pri koprivah so pokrita z zeló majhenimi ščetinicami, ki jih s prostim očesom komaj vidimo. Te ščetinice so votle in z žgečim sokom napolnene. Konica (špica) teh ščetinic je kljukasto privita in zeló krhka. Če se jih tedaj le malo dotaknemo, takój se odlomijo in žgéči sok izteče po votlej ščetinici v kožo, na katerej se naredé boleči spuščaji. Ako pa krepko in pogumno primeš za koprivo ter jo dobro stisneš, vležejo se te ščetinice in te ne spekó.

Koprive rastó najrajše kraj potov, v plotéh in ogradah, na pustih krajih in po gozdih, koder večkrat zeló velike izrastejo; cvetó od meseca junija do septembra.

Kmetice jih spomladi s srpom požanjejo, zrežejo in dadó mladim gosém, ki jih prav rade jedó. To se zna, da si pri tem delu morajo roko s cunjó oviti, da se ne opekó.

A vam otroci je treba koprive dobro poznati, da se jih izogiblujete, kadar nabirate cvetice. Če bi pa kdo hotel za koprivo prijeti, naj si natakne rokavico ali si pa naj roko ovije v cunjó, da se ne opeče.

L. T.

Korun

Korunova (krompirjeva) stebila niso visoka kakor drevesa, in niso niti lepa niti dèhteča, in tudi plod (sad) ne krasotí stebila, kakor jabolka in bruške, ki so največja lepota ovočnemu drevju v jeseni. A vendar se je korun prikupil vsacemu človeku. Kako to? Glejte otroci, to je zato, ker je korun najcenejša hrana ubožnim ljudém, in daje tudi gospódi tečno in okusno jed, ako se dobro pripravi. Korun se skoraj v vsakej zemlji dobro obnese ter obrodí skoraj vsako leto, da-si zeló malo obdelovanja potrebuje.

Korunovec požene iz jednega samega koruna, tudi iz jedne njegove polovice, ali celó iz jednega samega očesa. Korun se redko kedaj seje, da-si njegovo seme tudi lahko dobimo. Seme se naredí v okroglih, zelenih, kakor črešnja debelih jagodah, ki visé ob korunovem stebilu. Cvetje ima belo, rudečkasto ali bledo-vijolčasto, tedaj zeló različno, kakor so tudi podzemljice različne barve in debelosti. Korun sadimo takój za plugóm v brazde, ali pa naredimo jamice, ki so najmanj po 6 decimetrov saksebi; v jamice položimo korun, ter ga potlej zagrnemo z zemljo. Nato ga pustimo, da raste. Ko je korunovec po pédi visok, treba je korun okopati in ogrinjati. Meseca julija dozorí najpred tako imenovani zgodnji korun, katerega nij varno preveč in prezgodaj uživati, ker nezrel korun zdravju zeló škoduje. O sv. Miheli začnó tudi drug korun izkopavati, ker o tem časi je korun zrel, kar se pozna na njegovem zelišču, ki vsahuje in črno postaja.

Zdaj hití vse na polje. Možjé in žene izkopavajo podzemljice prav rahlo iz zemlje, a otroci jih pobirajo in znašajo na kúp. Že na polji jih ločijo ter devljeje debelejšje posebej, drobnejše zopet posebej. Otroci naredé tudi ogenj, ker v tem času je že mrzlo, in pekó korun v žrvjavi. Pečen korun prav dobro diší. Zvečer se korun v koše pobere in domóv izvozi, kjer ga v zračnej in ne pregorkej kleti spravijo. Po nekaterih krajih ga tudi v globoke jame namečejo in s slamo ali prstjo zadelajo, kjer se prav dobro ohrani.

— 4.

Rěž in pšenica.

Rěž in pšenica imate vlaknate korenine. A iz korenin ne priraste, kakor pri zeliščih, sočnato steblo, nego travna bíl. Bíl je votla, okrogla in kolenčasta. V kolencih stojé dolgi, ozki in koničasti listi, trakovom podobni. Vrh bíli (stebila) je klas z dolzimi, ostrimi in k višku stoječimi re-

sami. Samo pšenica osinka nema res. Iz majhenih, zelenkastih cvetov se naredi seme, rekši žitno zrnje. Koj v začetku je zrnje majheno in mehko; a pozneje postane večje in trše. Potlej pravimo, da je rež in pšenica zrela. Zdaj se bili z dozorelim klasjem požanjejo ali posečejo, domov spravijo in izmlatijo. Izmlačeno zrnje pošljemo v mlin, kjer se zmélje v moko. Iz moke pečemo kruh. Ržena moka nij tako bela kakor pšenična; zato je ima tudi kruh temnejšo barvo; pravimo mu domač ali črn kruh. Iz bele pšenične moke pekó različne pekarije in vsakovrstne močnate jedi. Suhe pšenične in ržene bili imenujemo slamo. Slamo rabimo v pletenino, posebno pšenično slamo v pletenje slamnikov. Po kmetih pokrivajo strehe s slamo, devajo jo v postelje in jo tudi živini pokladajo. Drobno zrezana slama je živini dobra klaja. Stvári, ki se rade starejo, kakor steklene posode i. t. d., ovijamo v slamo, kadar je kam pošljemo. Tudi ceví pri vodnjakih po zimí s slamo ovijemo, da voda v njih ne zmrzne.

Kadar zrnje v klasji dozori, potlej se stebila posušé in korenine poginejo, to je, drugaga leta ne poganjajo več. Kmetu je tedaj treba vsako leto pšenico in rež sejati.

I. T.

Razne stvari.

Drobtine.

(Pariz), glavno mesto na Francoskem, šteje 5500 gostilnic, ki imajo v vsem skupaj 130.000 sob. Iz tega lahko sodite, kako veliko je mesto Pariz.

(Zdravilo za grižo.) Za to bolezen poročajo „Pučke novine“ beljak od jajca razmôčen v pol litra vode.

Kmetska vremenska prorokovanja za mali srpan.

Dež na dan Cirila in Metoda (5.), orehe in kostanj ogloda.

Če sv. Marjete (12.) deževalo bo, boš težko pod streho spravil senó.

Pred sv. Jakobom tri dni lepó, ti rež prav redno dozorela bo.

 Da „Vrtca“ ne moremo redno razposiljati, tega so krivi **neredni** plačniki. Ker nam je silno težavno posamezne liste na pošto oddajati, čakali smo do danes (6. julija), da nam zaostali naročniki pošljejo naročnino za II. polletje. A zastoj! Izmed 285 póluletnikov, dobili smo naročnino samo od 21 naročnikov. Prosimo tedaj še **jedenkrat** uljudno vse óne gosp. naročnike, ki so se le za **prvo** polletje naročili, da nam pošljejo ali naročnino, ali nam pa obznanijo, da **nijso** več naročniki. Mi nemamo nobenih pripomočkov, da bi mogli list zalagati; na naročnikih je, ali se „Vrtca“ mladini ohrani, ali ga popustimo izdajati. Bog!

Uredništvo „Vrtčevo.“